

Slovenski List.

Neodvisno slovensko krščanskosocialno glasilo.

Štev. 10.

V Ljubljani, v soboto 7. marca 1903.

Letnik VIII.

„Slovenski List“ izhaja v sobotah dopoldne. — Naročnina je za vse leto 8 K, za četrletno 2 K. Vsaka številka stane 14 vin. — Dopisi pošiljajo se uredništvu „Slovenskega Lista“ — Nefrankovani dopisi se ne sprejemajo; rokopisi se ne vračajo. — Naročnina, reklamacije in oznanila se pošiljajo upravništvu „Slov. Lista“. Uredništvo in upravništvo sta v Ljubljani Stari trg številka 19. Uradne ure od 9 do 12 ure dop. — Oznanila se računajo po navadni ceni.

Svoboda na Balkanu.

Zastoj se je trudil, kakor vse kaže, dobro organizovani makedonski pripravljalni odbor, da bi rešil Slovence v Makedoniji turškega jarma. Zastoj se je poročalo zadnje mesece, kakšne grozovitosti počenjajo Turki nad slovanskimi kristijani v oni nesrečni deželi. Ko bi se šlo za rešitev kakega Dreyfussa, potem bi pač poskrbeli židovski časnikarji, da bi bilo vse po koncu in da bi se začeli resno za zadevo brigati najvišji krogi vse Evrope. Ker pa Turki stiskajo in mesarijo le krščanske može in onečaščajo le slovanske žene in dekleta, so vsa poročila o grozodejstvih turških barbarov naglo izgubljajo v pesku.

Najbolj sta tega krivi Nemčija in Anglija. Vladi obeh držav prežita le na Rusijo. Ako bi se ta „spozabila“, kakor leta 1877., da bi šla osvoboditi svoje brate izpod Turka, planili bi obe na njo. Turki to dobro vedo, zato se jim prav nič ne mudi z izvajanjem reform, katere je zahteval ruski poslanik. Nemci ljubijo Turke, ker lahko širijo svojo moč na Balkanu, dokler bo ondi vladal polumesec. Častnike pošiljajo kot inštruktorje v turško armado, ker slutijo, da bi bila zelo omejena njihova ekspanzivnost na vzhodu, ako bi ondi prišel do veljave slovanski živelj. Angleži so bili pa od nekdanj kramarji in izkoriščevalci narodov v svoje interese. Ko so začutili, da med ruskim narodom vre in da se zahteva vojsko nad Turka v osvoboditve Makedonije, naglo so začeli delati Rusiji težave v Aziji in šuntati proti njej Japonce in Kitajce. Tako ima seveda Rusija zavezani roki.

Ruski politiki so trezni možje. Dasiravno ima „Slovansko dobrodelno društvo“, ki zahteva boj, na Ruskem velik upliv med častniki in meščanstvom, vendar do vojne najbrže ne pride, ker vlada in politiki hladnokrvno presojuje razmere in posledice, ki bi nastale po vojski, če tudi bi zmagalo rusko orožje. Te posledice popisuje slavni ruski politik knez Meščerskij v „Graždaninu“ tako-le: „Zahodne velesile bi rade

videle, da pride do vojske med Rusijo in Turčijo. Ko bi potem bila Rusija utrujena glede vojaške in finančne moči, bi velevali storile ravno tisto, kar se jim je tako obneslo v letu 1878. Nastopile bi kot posredovalke in diktirale bi premaganemu Turku pogoje miru, se ve take pogoje, ki bi le njim koristili. Rusija bi sicer stala tu kot zmagovalka, toda — oškodovana in prikrajšana. Kakor je ravnala Evropa z Rusijo v omenjenih letih, ne sme se nikdar več ponoviti. Aleksander III. je to spoznal in je prišel do prepričanja, da se mora za naprej ravnati po starorimskem geslu: Respicere finem! (Oziraj se na posledice!) Kakšna pa je ona posledica, na katero mora biti Rusija pripravljena? Rusija lahko neposredno po vojski s Turčijo gleda v obraz novemu sovražniku, ali pa celo dvema sovražnikoma, Anglija je stari sovražnik Rusije in Nemčija je zavzela proti Rusiji ono sovražno stališče, v katero jo je vpeljal Bismark. Z ozirom na to kombinacijo se mora Rusija pripravljati na boj, a ne na Balkanu, ampak drugod, na boj, ki jo čaka prej ali slej, in za ta boj si mora prihraniti vse moči nerazdeljene.“

S težkim srcem so Bolgari čitali ono izjavo ruskega kneza politika. Zora še ne zasije na Balkanu, ker angleška-nemška zavist ne privoči Slovanom svobode. Vendar pa sedanje muke in zahtevanje rešitve ne bodo škodovala Bolgarom. Narod postane po mukah jeklen in in po dolgem čakanju za svobodo zrel. Trdno prepričanje, da bo izginil polumesec s cerkve sv. Sofije, se je ukoreninilo in je prešlo v meso in kri vsakemu Slovanu. Čim dlje bodo zapirali črni oblaki vzhajajoče solnce, tem krepkejši bodo potem zasijali njegovi blagodejni žarki z visokega neba in oznanovali tudi sedaj zatiranim bratom v Makedoniji.

Poročila iz mest in trgov.

Kranj. Ker „Gorenjec“ že nekaj časa sem z zlobnim namenom kot popolnoma gotovo zatrjuje, da jaz dajem informacije piscu onih člankov v „Slovenskem Listu“, v katerih se kriti-

kuje županovanje pokojnega Mateja Pirca, izjavljam s tem pod častno besedo, da meni niti znano ni, kdo piše one članke v „Slov. Listu“, in toraj je tudi izključeno, da bi jaz mogel pisca rečenih člankov informirati. To naj vzamejo blagohotno na znanje posebno gospodje, kojih glasilo je „Gorenjec“, in ki v svojem listu vse store, da očrni, osmešijo in ponižajo mene pred svetom, in ki se kjub svoji „rahločutnosti“ niso nič pomišljali v zadnjem „Gorenjcu“ brez vsakega povoda napasti tudi mojega že več let pokojnega očeta s tem, da mu očitajo celo vrsto napak, ne kot občinskemu odborniku, temveč kot človeku sploh. — Tako početje se obsoja samo, in odveč bi bilo, ako bi hotel braniti svojega rajnega očeta proti tako nizkim napadom; saj se ga še dobro spominjajo ne samo v Kranju, marveč tudi drugod po Kranjskem. Nič nimam sicer proti temu, ako se gospodom zdi primerno, kritikovati javno delo v a n j e mojega očeta, posebno kot občinskega odbornika; toda njegovega zasebnega življenja naj se ne dotikajo.

Drugi napadi na mojo osebo pa so tako neslani in že tako obrabljeni, da bi bilo škoda vsake besede, ko bi napisal v svojo obrambo. Ako pa gospodje od „Gorenjca“ smatrajo tako osebno opravljanje za najboljšo sredstvo, da širijo med našim ljudstvom pravo omiko in da pospešujejo vsestranski napredek Kranja in Gorenjske sploh — tako se da vsaj soditi po počenjanju „Gorenjca“ — potem je to le obžalovanja vredno za vsakogar, komur je napredek mesta in Gorenjske le količkaj pri srcu!

Pač pa naj porabim to priliko, da podam kranjskemu meščanstvu še nekaj podrobnejših podatkov glede mestne vodne moči na Savi pri Majdičevem mlinu. Glede te moči so namreč gospodje v zadnjem „Gorenjcu“ priznali, da je njihov izvedenec naračunal 40 konjskih moči za slučaj, ako se izrabi ves padec (lansko leto je bilo slišati le o 18 konjskih moči). Da pridemo vsaj v tej zadevi kmalu do jasnosti, hočem v naslednjem objaviti podatke, na podlagi katerih

Gobavci.

(Iz zgodovine liberalnega človeka.)

(Konec.)

O lepi dnevi mladosti in čistosti,
Kdaj ste že prešli!

Žrtev razmer. „Sl. N.“ št. 3.

„Veste, kaj doni iz vzklika: „O lepi dnevi mladosti in čistosti — kdaj ste že prešli?“

„Le pogledite me, in čutili bodete z menoj, čutili bodete z onim človekom, ki je pisal te besede, da obrizga z ostudno mlakužo, kar je nedolžnega, da so privreli ti vzdih iz dna duše, ki je izgubila, kar se ne da več dobiti, biser človeka — nedolžnost.“

„Menite, da ne? Udušiti očitanja, ki so dan za dnem močnejša v razburkani notranjosti, to je, kar stiska v roko pero, da človek pogasi zadnjo iskro, ki se še hoče vneti v njegovi tako daleč ponižani duši.“

„Takrat sem bil bolj srečen, ko sem nedolžen in čist, kakor majev dan stopal preko praga starega sedaj že razrušenega licealnega poslopja, nego pozneje, ko sem se vozil v zbornice, z nemirno dušo, umazano vestjo, bolj sre-

čen, pravim eno samo uro v preteklih letih nego pozneje v vseh trenutkih, ki sem jih preživel v družbi nizkih žensk.“

„Upram ti spomini ubijajo ljudi, ki so že sicer vtopili v morju kužnega blata.“

„Quam pulchra es, amica mea, quam pulchra es“, govori Stvarnik lepi duši, jaz pa moram čisto opravičen dostaviti, „quam multis maculis es, poluta, quam plena difformitate, anima mea“, s kako mnogimi grehi si omadeževana, kako polna si gnjusobe, moja duša, ki si podobna umazani vlačugi, ki se zavija v mehko kožuho vino in z ostudnimi pogledi lovi nove žrtve.“

„Ti, Franc, sleparska duša, katerega izžito telo je že zdavnaj zakrila prst, ti si prvi ukradel moj zaklad, ker si me zavidal zanj!“

„Bilo je v četrti šoli, ko mi je moj najboljši prijatelj Fran, gosposko dete, prinesel v šolo Boccaccijevega „Decameron“.“

„Boccaccio!“ kar zatopil sem se v nečedno čtivo ter srkal vase toliko časa, da sem bil zastrupljen.“ — — —

„Ali ti ugaja?“ vprašal me je nekoč Fran.“

„Hodila sva skupaj na Rožnik ter pridno zajemala iz čaše poltenega Decameron“.

„Fran me je nekoč napeljeval v dejanja, ki so me kar osupnila, a Fran jih je z ravnodušnostjo pripovedoval.“

„Bil je docela že skvarjen.“

„Spominjam se noči po istem dnevu! O bil je boj, ki ga bije čista duša za svoje pravo proti demonom strasti!“

„To je vendar naravno!“ je zagotavljal Fran.“

„Ne... usmili se mene, usmili se sebe... žal ti bode... vse boš izgubil... ne udaj se...“ tako je nekaj klicalo v meni.“ — — —

„Takrat se nisem udal in spoznal sem, da se da premagati nečisti demon, in da so Franove besede le opravičevanje, frazersko opravičevanje njegovega počenjanja.“

„A prišel je zopet Fran.“

„Novi naskoki so se ponavljali in nekoč — prokleti trenotek — sem padel v pregreho, za katero, kakor Tolstoj trdi, hira toliko ljudi!“

„Lopov... nasilnik... samoskrunc...“ čuj, to so očitanja moje duše, ki kliče maščevanje name.“ — — —

„Bežal sem nemiren po mestnih ulicah, Kajn svojega miru, in menil sem, da mi vsakdo zve

je inženir tvrdke Ganz & Co. l. 1896. izračunil mestno vodno moč na okroglo 54 konjskih moči; to storim v nadi, da potem objavijo gospodje tudi dotične podatke svojega izvedenca.

Najprej bodi povedano, da znaša padec pri Majdičevih turbinah 4·2 m do 4·5 m. Inženir od Ganz & Co. je za mesto porabne vode namenil 1480 sekundnih litrov, in vzel pri mestni turbini padca 3·63 m. Ako bi se pri mestni turbini porabil ves padec, potem bi dobilo mesto — tako so mi zatrčili izvedenci — 72 konjskih moči. To je bila podlaga za mojo trditev, da ima Kranj pri Majdičevem mlinu 54, v najboljšem slučaju 72 konjskih moči zagotovljenih.

Glede vodovoda iz Kokre si dovolim gospode od „Gorenjca“ uljudno vprašati: Kaj je s tem rečeno, da se bode ta vodovod gradil kot deželno podjetje? Koliko bode moral Kranj prispevati k skupnim stroškom? — In do kdaj bo v najneugodnejšem slučaju, kolikor se da sedaj sklepati, ta vodovod gotov? Na to vprašanje prosim stvarnih odgovorov!

Tomo Pavšlar.

Kranj. O „Sokolski“ predpustni veselici zadnji „Gorenjec“ še ni utegnil poročati, dasiravno je bila grozno pikantna in omike kranjskih liberalcev vredna. Rakovec in Pirc imata zanje enake zasluge. Rakovec je dal svinjino, Pirc pa idejo. Vse je strmelo nad duhovitostjo, ko so opojeni klovnji z velikim hrupom privlekli v dvorano nabasano — svinjo. Pirc je plesal okoli nje kot „luna“. Če z masko ali brez maske, se ni dobro razločilo; bil je — luna. Nekdo je želel, da bi se dali fotografirati kot lepa skupina. Vendar je bilo damam to preveč. Rekle so, da si zapomnijo veselico s svinjo za vselej.

IZOBRAŽEVALNO IN ZABAVNO DRUŠTVO

„Kranj“ je preskrbelo pretečeno nedeljo jako zanimivo predavanje za Kranjce. Predaval je veleč. gosp. dekan A. Koblar o šolstvu v Kranju. Ker se bomo s tem predavanjem še pečali v „Slov. Listu“, zato ne bomo danes dalje razpravljali o tem. Da zanima Kranjce domača zgodovina, nam je pričal mnogobrojni obisk. Opazili smo tudi nekaj mož iz sosednjega Šmartna. — V nedeljo ne bo predavanja, pač pa bode gospod dekan nadaljeval svojo zgodovinsko razpravo v nedeljo 15. marca.

IZOBRAŽEVALNO DRUŠTVO „KRANJ“ V

Kranju priredi v nedeljo 8. t. m. v I. nadstropju hotela „Nova Pošta“ slavnostni večer v proslavo petindvajsetletnice vladanja Nj. svesosti papeža Leona XIII. ob 7. uri zvečer. Vspored: Slavnostni govor, deklamacija, petje in godba. Vstop prost vsem članom in prijateljem društva. K obilni udeležbi najljubšeje vabi odbor.

V Kranju je umrl 28. svečana g. ravnatelj in nadzornik Andrej Žumer. V pondeljek je bil pokopan na kranjskem pokopališču. Pogreba se je udeležila nepregledna množica ljudstva, zastopani so bili razni uradi, zlasti pa je bilo učiteljstvo častno zastopano. Naj počiva v miru!

na obrazu, kaj sem nedavno učinil, da se ljudje v moji bližini pogovarjajo o mojem grehu . . .“

„To je bil začetek moje življenske tragedije“. — — —

„Drvil sem urno proti brezdnu, ki zija nasproti človeku, ki je zgubil spoštovanje do sebe ter se udaja nizkim strastem“.

„Iz veselega dečka se je razvil uporen človek, ki je za vse drugo top, samo v poltenosti pa rafinirano delikaten“.

„Prikradla se mi je v dušo mržnja do vsega, ki zastavlja grehu pot“.

„Z Franom sva delala v zadnji klopi opazke, kadar smo čitali zgodbe sv. pisma“.

„Beati mundi corde, blagor jim, ki so čistega srca, razlagal nam je nekoč katehet ter pripomnil, da je čistost najlepša čednost človeka“.

„Duhovni lažejo“, je pripomnil izprijeni Fran“.

„V duši me je zaradi katehetovih besedij nekaj zbudilo . . .“

„Pregreha je v meni vedno bolj zmagovala in liberalizem, ki se je pozneje razvil v bestialno nizkotnost, ima v ti pregrehi svoj izvor“.

Iz Idrije, 4. marca. Dne 1. t. m. je tu umrl nadpaznik Frančišek Gostiša. Imel je včeraj lep pogreb, ki je pričal, do kake veljave se povspne tudi priprosti delavec s talentom, vstrajno pridnostjo, natančnim in vestnim delovanjem. Veliko rudarskih uradnikov, vsi službe prosti pazniki in dolga vrsta znancev skazala mu je zadnjo čast. Pevci kat. delavske družbe zapeli so mu pred hišo, v cerkvi in na grobu žalostirke, ter se tako ločili od zvestega svojega uda.

Pokojnik je bil zelo nadarjen, kakor njegov pokojni brat v Ljubljani še dobro znani večletni kapelan pri sv. Jakobu in kurat v kaznilnici na Gradu. Oba sicer nista mogla študirati zaradi gmotnih ozirrov, zato je bil mlajši Frančišek primoran vstopiti kot navadni priprosti rudar pri našem rudniku.

Vesten in natančen v službi se je čez nekaj let povspel do pazniške stopinje. Služboval je pri rudniku 50 let. Poznal je jame kakor noben drugi, uradniki so ga večkrat popraševali za svet. Če se sploh hvalijo na višjem mestu idrijski pazniki kot „zelo porabljeni“, verlässliches und dankbares Material, so imenovali pokojnega Gostiša „die Perle eines Grubenaufsehers“. Da ne bode kdo mislil, da pretiravam, naj dodam, da ga je poljedelsko ministerstvo zadnja leta prosilo naj še ostane v aktivni službi in mu je dajalo poleg navadne plače še izvanredno letno doklado. Odlikovan je bil s srebrnim križcem s krono in večkrat dobil pohvalna in zelo laskava pisma.

Teško pa je bilo možu zadnja leta. Liberalni časnik ga je napadal, zakaj ne vstopi v penzijo in ne naredi prostor mlajšim močem, ki bi tudi rade avanzirale. Tožil je: Prisegel sem vstrajati v službi, dokler mi moči dopuste, moji predstojniki me prosijo, naj bodem vsaj še eno leto, celo toliko so mi olajšali, da mi dajo na prosto voljo, naj grem na „sihto“ kadar morem, naj tudi kaki dan izostanem, ne bom slišal radi tega kake karajoče besede, a tu me liberalci silijo delati proti prisegi, očitajo mi, da mi je le za denar, da sem na potu drugim itd.

Lansko leto stopil je v stalni pokoj in tako menil zadostiti na obe strani. Ministerstvo mu ne bo očitalo, saj je vstrajal vestno 50 let v službi in nasprotniki ne bodo imeli več povoda očitati mu, da komu krivico dela. Vsemogočni pa ni dopustil, da bi dalj časa na zemlji vžival pokojnino, poklical ga je po kratki bolezni k večnemu počitku. Klanjamo se sklepu božje previdnosti, prepričani, da je za pokojnega Gostiša to boljši nagrada, kakor bi jo bil tukaj vžival. N. v. m. p.!

Iz Idrije. (Narodnjaki v drugem nadstropju). Minul je predpust, končane so tudi predpustne veselice. In teh v Idriji ni bilo ravno malo. Ko bi bil stalen — in seveda tudi mastno plačan — poročevalec Vašega lista, bila bi moja dolžnost Vam o vsaki veselici natančno poročati. Ker me pa, gospod urednik, niste še najeli za stalnega poročevalca, upam, da mi ne bode zamerili, ako Vam o idrijskih predpustnih veseliceh samih ne poročam prav nič, saj Vi in Vaši čitatelji tako sami veste, kakšne so veselice v občje, ker so si do malega druga drugi popolnoma podobne.

Nekaj pa smo letošnji predpust v Idriji vendar le doživeli, kar je pač vredno, da se otme pozabljivosti, kar je značilno za idrijske razmere.

Če se ne motim, minulo je dobri dve leti, kar so nekateri ljubljanski nemški pevci obiskali tukajšnje uradniško društvo kazino. Koliko vika in krika je bilo tedaj med naprednjaki: kako so bili razburjeni njihovi živci ob toliki predrznosti nekaterih ljubljanskih Nemcev, da si upajo v idrijsko kazino. To je bilo nečuveno, da si drzne Nemec v društvo, v katerem so v večini Nemci. To predrznost Nemcev je bilo treba tudi pošteno ožigosati, seveda ne s peresom ali besedo, temveč s kamenjem ali z repo. Da so bili napredni kanonirji, ki so junaško lučali kamenje in repo v vozove odhajajočih ljubljanskih Nemcev, zato sodnijsko kaznovani, kaj to mar naprednjakom. Idriji je bila čast rešena, in zadovoljna je bila naša napredna inteligenca. Nikdar več ne bodo prišli ljubljanski Nemci v idrijsko kazino!

Da, Nemci ne; pač pa je letošnji predpust videl v kazinskih prostorih nekoga družega kot ljubljanske Nemce. Kaj mislite, gospod urednik, koga neki? — Ej, saj vidim, da ne uganete! Čujte in strmite! Narodno-napredna čitalnica je napravila v kazinskih prostorih dve predpustni veselici. Prosim, da ne omedlite, ker Vam moram povedati, da so naši naprednjaki priredili celo Vodnikov ples v prostorih nemške kazine. Seveda Nemci ne smejo v kazino, pač pa smejo narodnjaki slaviti vrlega Slovenca Vodnika v kazini. O, kolika ironija! Da so priredili tudi maškarado v kazini, jim pač ni mnogo zameriti, kajti, komur se zdi maškerada kaj veličastnega, temu pač tudi ni dosledno, ako podi Nemce iz kazine, nato pa išče sam kot narodni čitalničar zabave v istih prostorih.

In kako zviti so naši naprednjaki! Da bi zunanji svet ne zvedel o tej njihovi nedoslednosti, so vabila prav previdno sestavili in povabili so svojo vrlo narodno liberalno inteligenco mesto v kazino k „Črnemu orlu“ v drugo nadstropje. Dobro izpeljano!

Domače novice.

Deželni zastop kranjski sv. očetu. Deželni glavar g. Oton pl. Detela je v imenu deželnega zastopa odposlal v torek udanostno čestitko sv. očetu papežu Leonu XIII. povodom slavnosti 25 letnice papeštva. Deželni odbor se je oficijelno udeležil cerkvene slavnosti v stolni cerkvi.

Žalostni nastop liberalne inteligence.

Papeževa slavnost se je v Ljubljani, kakor so pisali časopisi, najsijajnejše izvršila. Cerkev sv. Nikolaja je bila natlačeno polna in ljudstvo je s svojo navzočnostjo sijajno protestiralo proti „Narodovi“ agitaciji, katero je razvil proti papeževi slavnosti. S zadovoljnostjo konstatiramo, da se je slavnosti udeležila najvišja inteligenca. Pokazalo se je pa pri tej priliki, kdo je odvisen od „Narodovega“ terorizma. To so nekateri ljubljanski občinski svetniki. Kdaj, vprašamo, bode liberalna inteligenca se ločila od „Narodovega“ terorizma? Žalibog, da nimamo upanja, da bi se to kmalu zgodilo, ker se liberalci vsi boje — „Narodovega“ biča.

Predstava na Jesenicah in slovo g. župnika A. Šinkoveca. Odkar obstoji katoliško delavsko društvo na Jesenicah, gotovo še društvena dvorana nikoli ni bila tako natlačeno polna, kakor pretečeno nedeljo. Zjako okusnimi vabili je vabilo društvo k predstavi, ki se je priredila v slovo odhajajočemu predsedniku in prijatelji njegovi so se od blizu in od daleč odzvali temu vabilu v tolikem številu, da jih je moralo še dvakrat toliko oditi, kolikor jih je mogla vzprejeti društvena dvorana. Pri tej priliki se je videlo, kako nujno potrebno je, da bi bila večja dvorana. Sedaj imajo na Jesenicah posojilnico, ali bi ne bilo mogoče sezidati društvenega doma? Torej polna je bila dvorana, pa tudi program je bil tako bogat, da bi ga privoščili tudi vsakemu mestu. Godbene in pevske točke so bile za to pot izbrane. Tudi izvorno skladbo smo slišali. Besede je zložil domači kapelan I. Krajl znan kot pesnik pod imenom Angela Zdenčan. Njegove besede je komponiral organist g. Savinšek. Stvar je bila za ta večer prav primerna. Z največjim zanimanjem smo pa čakali „Mladega mornarja“, besede zložil dr. Debevec, komponiral A. Foerster. Slišali smo že nekdanjo skladbo v Alojzijeviški, zato smo vedeli, da je jako težka. G. Zabret je imel sila veliko truda, predno je to težko skladbo do dobra preštudiral s svojimi pevci. Bilo jih je 35 na odru, toliko, da je bil skoro oder premajhen. Razun par malenkostij je šlo vse prav izborno. Priprosto ljudstvo sicer skladbe ni razumelo, mi smo pa imeli lep glasbeni užitek. Oficijelno so se poslovili od g. župnika v lepih vezanih besedah v imenu otrok Mici Robič, v imenu dekleške Marijine družbe Ivanka Jeraša in v imenu mladeniške Anton Jeraša. Zlasti poslednji je z lepim, sonornim glasom ponavljal besede Gregorčičeve. Za igro so to pot izbrali kratko igrico Sv. Germana, ki je tudi duševna last domačega g. kaplana. Tako smo se oficijelno poslovili od g. župnika. Bil je vidno vesel, ko je spoznal,

da ga tako vsi ljubijo. Ko odhaja iz naše lepe gorenjske doline, naj vzame seboj zavest, da ga spoštujejo ne le njegovi ožji tovariši, ampak tudi njegovi nasprotniki. Saj je pred kratkim mu sam „Slov. Narod“ glasilo takoimenovane slovenske inteligence dal sijajno zadoščenje za mnoge svoje poprejšnje napade, ko ga je pohvalil zaradi občinskih volitev. G. Šinkovec je res postavil na Jesenicah temelj krščanske narodne demokracije, on je pokazal, kako se da lepo v jedno celoto strinjati z delavcem v vinogradu Gospodovem, delavec na socialnem polju. Jako dvomljivo je, če bi bile Jesenice v političnem in narodnem oziru take, kot so danes, ako bi na njegovem mestu bival kak drug. Sodimo, da je previdnost Božja njega na Jesenice v pravem času poslala. Ob njegovem odhodu imamo dve želji: da bi v tem duhu deloval tudi v svojem novem delokrogu, delavstvo na Jesenicah pa naj hodi po potih, ki mu jih je ustanovitelj društva začrtal ter naj spozna, da je samo v krščanski demokraciji njegova rešitev!

Čast tobakarjem! Družba sv. Cirila in Metoda v Ljubljani je dobila že veliko tisočakov od g. Perdana za vžigalice. Kdo pa največ vžigalic porabi? Tobakarji. Tedaj ni dvoma, da so tobakarji pravi ideali narodne požrtvevalnosti. Najbolj požrtvovalni so tisti, ki se še le uče kaditi, ker jim noče nikoli prav goreti in vedno segajo po škatljici.

Pameten Slovence — Lapajne. Zadnja številka „Zadruga“ ima te-le zanimive besede: „Grdi slovenski klerikalci na Koroškem (Podgorce), na Štajerskem (Korošec), na Kranjskem („Slovenčeva“ stranka) in tudi na Gorškem nagajajo na polju združništva ne samo slovenskim liberalcem, ki so sicer res veliki grešniki, ampak tudi takim pametnim Slovencem, kateri nočejo pripadati niti k eni, niti k drugi stranki“. G. Lapajneteta štejemo gotovo med te pametne Slovence, samo da žalibog na svoji strani nima veliko pametnih Slovencev!

Umrl je v torek zjutraj preč. gospod dekan šmarijski Matej Sitar. Pokojnik je bil rojen na Ježici 19. avgusta 1860. in v mašnika posvečen leta 1884. Kot kapelan je služboval v Polhovem gradu in na Vrhniku, kot ekspozit od l. 1891. do 1893 pri Sv. Petru na Krasu. L. 1893. je dobil župnijo št. Jurij pri Šmariji, odkoder se je preselil l. 1900 kot župnik in dekan v Šmarije. Pokojnik je že dalj časa bolehal, a moško nosil svoje trpljenje. Nedavno je spoznal nevarnost svoje bolezni in se preselil v Leoninum. Tu je ostal le nekaj dni in se zopet povrnil domov, kjer je v torek rano zjutraj izdihnil svojo blago dušo. Dekan Matej Sitar je bil strokovnjak v cerkveni umetnosti. Rad je potoval po domovini, risal zanimive stavbe in jih potem popisaval. Več njegovih spisov te stroke je že izšlo, nekoliko jih izide v kratkem času. V društvu za krščansko umetnost je večkrat predaval o umetniških starinah. Svoje potopise je priobčeval v „Slovenca“. N. v m. p.!

„Dom in Svet“ ima v 3. številki naslednjo lepo vsebino: Bogdan Vened: Naš stari greh. Polabska povest. (Dalje). — J. Andrejev: Duša je tožila . . . — Silvin Sardenko: Gorski viri in verzi. (Dalje). — Ksaver Meško: Človek, ki stoji ob grobovih in plaka. — Roman Romanov: Padaj, beli sneg! — F. Štingl: Frank Vit'azoslav Sasinek. K petdesetletnici njegovega pisateljevanja. — Euricius: Sveti Kum. 3. — F. S. Finžgar: Moja duša vasuje . . . (Dalje). — Peter Žmitek: Rusko slikarstvo. Zgodovinske črtice iz XVIII. in XIX. stoletja. (Dalje). — Cvetko Slavin: Skrivnost. — Roman Romanov: Na valovih mladosti. (Konec). — Ivo Danič: Posem zapuščenega. — Zvoran: K rojstni koči. — K. Sojanov: Izza kulis življenja. Črtice. (Dalje). — Dr. Fr. Kos: Rokopis Simona Jenka. (Dalje). — Književnost. — To in ono. — Slike: Pri naboru. M. Gaspari. — Sodoma in Gomora. H. Siemiradzki. — Frančišek Ks. Meško. — Fr. Ks. Meška rojstni dom. — Franko Vit'azoslav Sasinek. — „Planšarica“. — Žalostna Mati božja. V. Vasnecov. — Pogreb v Rusiji. Fritz van der Venne. — „Dobri pastir“. Jubilejni dar cesarja Franca Jožefa papežu Leonu XIII. — Fran Naval-Pogačnik, slovenski operni pevec. — Fr. Marešič. — Vasilij Andrejevič Žu-

kovskij. — „Dom in Svet“ izhaja prvega dne vsakega meseca. Urednika: dr. Mihael Opeka za leposlovje, dr. Evgen Lampe za znanstvo in ilustracije. — Založnik in lastnik: „Marijanišče“. — Tiska „Katoliška Tiskarna“ v Ljubljani. — Naročnina 9 K, za dijake 6 K 80 h, za Ameriko 25 dolarja, za Italijo 11 lir, za Nemčijo 10 mark. Sprejema lastništvo in upravništvo v Marijanišču.

Za družbo sv. Cirila in Metoda sta izročila trgovca gg. brata Perdan v Ljubljani v četrtek 1200 kron kot zopetni čisti dobiček od družbenih užigalic. Ta lepi čisti dobiček se je dosegel od meseca decembra do februarja. Kakor se vidi, dobiva družba sv. Cirila in Metoda vedno boljših dohodkov od užigalic. Naj bi le vsak Slovenec in vsaka Slovenka vedno zahtevala Ciril in Metodove užigalice! Dobiček bi se tako lahko še podvojil in potrojil. Dne 15. prihodnjega meseca izidejo nove užigalice, ki bodo dosti boljše od sedanjih. Pričakovati je torej, da se med Slovenci Ciril in Metodove užigalice povsod udomačijo in se tako družbi sv. sv. Cirila in Metoda pomnoži vir dohodkov.

Poseben vlak z izseljenci. V ponedeljek se je odpeljalo iz Ljubljane s posebnim vlakom 348 izseljencev v Ameriko. Bili so kakor živina natlačeni v tovornih vozovih. Vlak se je odpeljal iz Ljubljane ob 8. uri zjutraj.

Uboj v Kropi? Piše se nam: Ni res, da je Rudolf Pogačnik ubil Janez Fajfarja, zgrudil se je sam vkupej od kapi zadet, ker tudi c. kr. sodna komisija ni našla nobenega udarca in tudi nobene notranje poškodbe pri umrlem Janezu Fajfarju. Z odličnim spoštovanjem Helena Pogačnik, mati.

Iz Dobrépolj. Minulo je že nekaj let kar imamo posojilnico zadrugo z mlekarno, kako koristna in potrebna so omejena društva se vidi iz tega, ki navdaje naše gospodarje pogum in vzbuja nove ideje, da si hočejo le z združenimi močmi zboljšati in razširiti svoje najvažnejše kulture kmečkih gospodarskih interesov. Vže delj časa namreč kroži med našimi gospodarji misel kako bi se dalo zboljšati in upeljati plodonosna domača prašičereja potom združništva. V ta namen se sklicuje ustanovni shod na nedeljo 1. sušca t. l. v zadružno prostoro. Kjer se bomo o tem važnem gospodarskem koraku pomenili in ustanovili zadrugo za prašičerejo. Vzrokov, da težimo po taki zadrugi imamo kmetje pač dovolj v naših krajih. Pri nas je stara navada da za debelenje plemene prašiče ne vzrejamo doma, ampak jih kupujemo v oddaljenih krajih; ali pa od trgovcev ki jih preko meje iz Hrvaške, Ogerske itd. mnogo dovažajo k nam, od koder se vedno zanaša kuga v naše kraje. Tudi so iz omejenih krajev k nam prihajajoči prašiči bolj ikram podvrženi kar smo zopet osleparjeni pri prodaji pitanih svinj. Pa ne samo to ampak so pri nas sedaj navadni prašiči za naše razmere baš neprikladni, ker se na prvotnem mestu vzrejajo večji del na prostem po pašnikih in gozdih sploh z ceno in nepripravljalno klajo. Pri nas jih pitamo v hlevih z drago in pripravljalo klajo, kar stane mnogo truda. Redijo se počasi, meso je dobro in okusno slanina pa trda, do popolnega spitanja potrebuje mnogo časa. Zato je naše najvažnejše vprašanje pri reji ščetincev kako vzrejati doma hitro razvijajoče pasme, ki plodonosno podeljujejo pičo v meso in mast, ki se v kratkem času poredijo; čim hitreje se ščetinci spita tem manj imamo stroškov manj truda tem preje dobimo nove. To je glavna misel naših kmetovalcev, da se tesneje oklenemo prašičereje, ki je najvažnejši vir naših dohodkov — z združenimi močmi doma vzrejati hitro razvijajoče pasme po načelih umne živinoreje, kateri vodnica bodi zadruga.

Umrl je dne 24. februarja bivši mariborski notar g. dr. Franc Radey v 72. letu svoje starosti.

Najnovejše vesti.

Rim. Nekateri listi poročajo: Zdravje sv. očeta, ki je bilo včeraj in predvčerajšnjem precej slabo, se je zopet poslabšalo. Po noči so sv. očetu

znatno opešale moči. Papežev zdravnik pa trdi, da je imel sv. oče le nekoliko nahoda, a da je že ozdravljen.

Zagreb. Opozicionalne stranke prirede veliko demonstracijo proti vojni predlogi.

Rim. Ravnatelj filijalk velikih bančnih tvrdk Rovati v Neapolju in Milanu sta poverila pol milijona lir in sta pobegnili.

Tanger. Sultanove čete so zapodile v beg Pretendentove ustaške čete. Pretendent je pobegnil v gore.

Dunaj. V torek je v državnem zboru na vrsti prvo branje proračuna in prvo branje vojne predloge.

Zurih. Mehanik Birkman je ustrelil sebe in svojega štiriletnega otroka.

Amsterdam. V slučaju, da stopijo holandski železničarji v stavko, se bode železniška uprava posluževala avtomobilov.

Praga. Na severnem Češkem se ponavljajo močni potresni sunki. Prebivalstvo je jako prestrašeno.

Budapešta. V Scurvasu je policija prijela nekega mladega moža, pri katerem so našli za 18.000 kron ponarejenih stotakov.

Solnograd. Ko princezinja Lujiza povije, se bo z dovoljenjem cesarjevim vrnila sem v očetovo hišo.

Okolu sveta.

Iz „Slovanske zveze“. V seji „Slovanske zveze“ dne 5. marca se je dr. Šusteršič spominjal v iskrenem nagovoru pokojnega dr. Riegra ter je slavil velike Riegrove zasluge za češki narod in za druge Slovane. Sklenilo se je odposlati k pogrebu deputacijo, v kateri bodo poslanci: dr. Šusteršič, Stojan, Pogačnik, Lužanski, Pihuljak, Spinčič in dr. Hruban. V parlamentarno komisijo „Slovanske zveze“ so izvoljeni: dr. Šusteršič, Ploj, Povše, Ivčević, Biankini, Spinčič, Pihuljak, Stojan, Vuković. Klub je soglasno najostreje obsodil „Narodovo“ pisarjenje in hujskanje glede „Slov. zveze“. Na „Narodovo“ notico „Biankini contra Šusteršič“ protestira poslanec Biankini proti zlorabi svojega imena in na namigavanja, da bi bil v nasprotju z dr. Šusteršičem. Ako je zaderski „Narodni List“ prinesel v „Narodu“ omenjeni članek, se je to zgodilo brez vednosti poslanca Biankinija, ki dotični članek obsoja.

Afera Wolf se osveža zopet. Soproga tega tega „ljubljenca Nemcev v Ostmarki“ je namreč uročila tožbo za ločitev. Povoda ima revica dovolj. Vsenemci so sicer izdali parolo: „Durch Reinheit zur Einheit — preko čistosti do jedinstva — ali kako je drž. posl. Wolf praktično izvajal to parolo, o tem pričajo škandalne in jako — nečiste afere s soprogi in hčerami lastnih somišljenikov. Wolf je ženo tudi pretepal. Wolf se je bil poročil leta 1894. in ima dva zakonska otročiča.

Katoliški učitelji pri Körberju in Hartlu. Deputacija katoliškega učiteljskega društva za Avstrijo je bila v petek pri ministerskem predsedniku in naučnem ministru. Vložili in priporočili so prošnjo za zboljšanje gmotnih razmer. Pri tej priliki je izjavil naučni minister, da v nastopu katoliškega učiteljstva ni opaziti onega nemirnega duha, ki se žal opaža na drugi strani.

Srdit sovražnik žensk je nedavno umrl na Dunaju. V njegovi zapuščini so našli kupček pisem s pridejanim listkom: „Poskusi mojih prijateljev vpreči me v zakonski jarem“. Na drugem listku stoje te le besede: „62 pisem žensk, ki bi me rade vzele v zakon in imajo vse skupaj 1,760.000 gld. premoženja“. V gostilni je ta mož sedel pri mizi, pri kateri ni sedela nobena ženska. Ako je šel v gledališče, kupil je vedno 3 sedeže, da si je tako zagotovil, da ne bo sedel poleg kake dame. Po cesti je kadil smrdljivo pipo, da ni prišla nobena ženska preblizu njega. V oporoki je določil, da se poleg njega ne sme pokopati nobene ženske, zato je kupil tudi na pokopališču prostor za tri osebe ter določil, da se ga pokoplje v sredi, prostor na levi in desni naj ostane prazen.

Avstro-ogerska posest v Kini. Avstro-ogerska monarhija letos ni več mej onimi redkimi

državami, če je sploh še katera, ki nimajo v inozemlju nikake posesti. Dobili smo od Kitajcev tri četrtine kvadr. kilometra sveta v Tientsinu, ki je sedaj sicer še močvirnat in torej precej podoben ljubljanskemu barju, a se bo dal, kakor pravi grof Goluhowski v dunajskem uradnem listu, sčasoma že osušiti. Zanimiva pa je pri tem posebno okolnost, da je monarhija dobila ta svet zastonj, le nekaj malega bo morala vsako leto plačevati Kini kot odškodnino za odpadli davek. Svote zunanji minister ni omenil, bržkone ker ni v nikakem soglasju z vrednostjo sveta. Še bolj nego to, je pa zanimiva ministрова izjava, da se je na tem svetu že naselilo več Kitajcev in je „upanje“, da jim slede tudi avstro-ogerski trgovci. Izmed onih, za katere je to zemljišče namenjeno, ni toraj tam še nikogar. Avstrijska zemlja s kitajskimi naseljenci brez Avstrijcev je pa res nekaj — kitajskega. Če je grof Goluhowski res tako nujno potreboval Kitajcev, doslej seve ni še pojasnjeno.

Dveletna vojaška služba na Francoskem. Francoski senat je vzprejel zakonski načrt, s katerim se uvede na Francoskem dveletna vojaška služba.

Preganjanje cerkve in mi. V „Correspondenzblattu“ se peča N. Weiner s tem tematom in dostavlja: Lahko sklepamo, da ako zmaga radikalizem in brezverstvo na Francoskem, ne ostane to brez posledic v drugih deželah, ki so z republiko v tesni zvezi. Ako bo kdo trdil, da dežele, ki dajo v vseh rečeh načelo v ženski modi ton, ostane brez posnemanja? Treba je, da zasledujemo ta boj z vso pozornostjo. Ako gori pri sosedu, treba polivati streho, ravno tako med francoskim bojem treba je odstraniti versko malomarnost in politično brezbriznost. Treba je podpirati in spopolnjevati organizacije, podpirati tisk in varovati se vsake neednosti v lastnem taboru. Živimo sicer v verskem miru, a v miru treba pripravljati se za vojsko. Mi katoliki, ne smemo govoriti besede Ludovika XV.: „Jaz bom že pretrpel, kar že pride, ampak moj naslednik mora biti na straži.“ Da je izvajanje Weimerjevo resnično, vidi se iz predloga Vsenemcev, ki so pred kratkem zahtevali, konfisciranje cerkvenega premoženja in da se duhovniki uvrstijo med uradnike. Tako je bilo tudi na Francoskem, ko so pa to speljali gre Combes še naprej; preganja kongregacije, vstavlja župnikom in škofom plačo in si prilastuje pravico škofo imenovati brez ozira na rimsko stolico.

† **Ladislav baron Rieger.** Iz Prage prihaja tužna vest ki povije v žalost vse Slovanstvo. Na domu naroda češkega se vije črna zastava, ki naznanja slovanskemu svetu, da je preminol velik mož. V torek malo minut po eni uri je umrl v Pragi Ladislav baron Rieger. Utrnila je blesteča zvezda — zrušil se hrast — orjak. Njega, ki je bil narodu češkemu v davnih dobah mladeniško ognjen prvoboritelj, ki je že v zorni mladosti trpel persekucije radi svoje ljubezni do svojega naroda; njega, ki je bil pozneje, v dobi možke zrelosti, narodu moder voditelj; njega ki je bil zadnje čase — vzlic vsem bridkostim, ki jih je doživel — patrijarh, ki je iz svoje neizoprne zakladnice uma, patriotizma in praktičnih izkustev, dajal narodu modre nasvete — njega ni več med živimi. Nikdar pa se mu ni duša kazala v toli inopozantni veličini, kakor tedaj, ko je — padel in potem, neprestano do tistega hipa, ko je izdihnil dušo. Leta 1890. se je Rieger udeležil razprav o spravnih punktacijah na Dunaju. Narod je odklonil punktacije in križem češke zemlje je zavihral silen vihar, ki je strl staročeško stranko in žnjo — Riegra. Mož, čegar avtoriteta v narodu je bila poprej skoro brezprimerna, moral je izpustiti krmilo iz rok. Moral bi biti iz kamena, ako bi ga to ne bilo bolelo. Ali Riegrova ljubezen do naroda je bila tolika, da je izključala vsako grenkobo, vsako trpkost; Rieger se je uklonil pred voljo naroda in ostal moder svetovalec in povspeševalec onim, ki so ga vrgli. Take sijajne zmage ni možno izvojevati na bojnem polju — tako zmago nad človeško slabostjo morejo izvojevati le veliki duhovi in veliki značaji in največi rodoljubi! Mož s tako avtoriteto bi bil lahko mislil tudi nase. Rieger ni mislil — v njegovem srcu ni

bilo prostora za tako misel, ker je bilo polno rodoljubne ljubezni. Da mu ni narod ob njegovi 70-letnici poklonil častnega darila, Rieger bi bil umrl malone kakor siromak. Večer življenja mu je bil oblit od lepe večerne zarje — vseobčega spoštovanja in vseobče ljubezni. Politični somišljeniki so oboževali v njem svojega velikega duha, politični nasprotniki so mu brezprigovorno pokladali tribut ljubezni, spoštovanja in hvaležnosti na orjaškem delu, ki je je izvršil Rieger za velikansko povzdigo naroda češkega — a tudi drugorodni nasprotniki niso mogli drugače, nego da so v spoštovanju klanjali tilnik pred Riegrum. Življenje Riegrovo je nerazdružno spojeno s preporenjanjem naroda češkega v minolem stoletju do sedanje inponujoče višine na vseh poljih delovanja in snovanja človeškega uma — a po zakonu naše kulturne vzajemnoti, po zakonu vzajemnosti interesov, je Rieger deloval tudi za nas, in zato smo danes narodu češkemu z vsem srcem ob strani v žalovanju na toliki izgubi! Slava, večna, nevenljiva slava, spominu dr.-a Riegra!

Ureditev lekarništva. Za ureditev lekarništva je izdelala vlada zakonski načrt ter ga predložila strankam v odobrenje. Načrt priznava dve kategoriji lekarn: koncesionirane in realne. Dosedanji numerus clausus se opusti. Pri novoustanovljanju lekarn se opusti konkurzni razpis. Prenos koncesije ni dovoljen, temuč je treba prevzemalcu nove koncesije. Dovoljeno pa je nadaljevati lekarniško obrt na račun vdove ali drugega dediča. V ta namen se mora nastaviti provizor. Realne apoteke se ne bodo več ustanovljale.

Kolesar pod cesarjevo kočijo. V četrtek popoldne okolu treh vozil je neki kolesar po Schönbrunski ulici na Dunaju. Na nekem mestu hotel se je ogniti tramvajskemu vozu, ali pri ti priliki se nehote zaletel v kočijo, v kateri se je peljal cesar. Ker ni mogel kočijaž ustaviti tako laglo konj, prišlo je kolo pod kočijo, a tudi kolesar bil je še precej poškodovan. Ko so se konji ustavili, je stopil cesar iz kočije ter se približal kolesarju in ga vprašal, se je li močno poškodoval. Vprašal ga je tudi po imenu.

Sibirski železnica. Ruski listi poročajo, da je minuli petek odšel iz Port Artura v Moskvo prvi direktni osebni vlak. Železniška črta preko Sibirije in Mandžurije je dovršena. Ta črta se otvori dne 14. junija za redni obrat s potniki.

O koristi orehov je priredil španski iziskovalec dr. Munoz zanimiva preiskovanja. Kakor drugo slično sadje ima tudi oreh v sebi maščobe, ogljenih hidratov, celuloze, anorganiških soli, vode itd. Poleg tega je neka snov, ki je orehova posebnost in ki ima posebne učinke. Če je na primer zdrav človek po jedi opoldne povžil po osem velikih orehov, je opazoval dr. Munoz že po malo dneh močnejši pritok krvi proti koži in sleznicam. Barva obraza je bila bolj intenzivno rudeča, rudečica ustnic se je poglobila. Ako se je množina povžitih orehov večala, je neredko nastalo krvavenje iz nosa. V celi vrsti slučajev se je delovanje srca dokaj ojačilo, srce je bilo živahnejše, energičnejše. Ako se je šlo še višje s številom orehov, so nastala celo valovanja krvi proti glavi; v glavi je bil občutek vročine, omotice, tesnobe itd. Iz teh znamenitih poskusenj, izvršenih na zdravih ljudeh, se da sklepati na vporabo orehov za vplivanje na bolezn; orehi se kažejo koristne posebno o pomanjkanju krvi in drugih sličnih stanjih; škodljive pa povsodi tedaj, ako kdo trpi na prenapolnjenju s krvjo. Bodi mestno omejenem, bodi splošnem. Pri jetičnih se opaža n. pr. po uživanju orehov razločno višanje temperature.

Češki listi. Leta 1820 je izhajalo 13 čeških listov, 1848 pa 36, leta 1850 le 16, 1870 jih je bilo 72. 1880 pa 195, leta 1890 pa celo 457 in sedaj jih izhaja 752, izmed njih pa jih pride na češko deželo okoli 500.

Cerkvena statistika v Avstriji. Po najnovejših katalogih šteje cerkev v Avstriji 24.050.000 duš; med tem številom je tudi grški obred in sicer 3.245.000 duš. V 30 latinskih, 3 grških in 1 armenskih škofijah je 9132 župnij in drugih samostojnih služeb. Iz tega pripada 1419 fara na grški in armenski ritos. Število posvetnih duhovnikov je 16.752, (med njimi 2153 unijati).

Moških samostanov je 511 in udov 9139, ženskih pa je 1440 in v njih je 19.327 nun. Med 9139 menihi je 1531 duhovnikov, ki večji del so v pastirovanju. Največ članov ima frančiškanski red in sicer 1450, potem benediktinci 1200 in kapucini 1000 udov.

Anekdote. Ko je bil angleški kralj Karol I. peljan v ječo, je rekel spremljevalcem: „Zato kar jaz kot kralj naredim, nisem odgovoren le Bogu!“ Na to je rekel eden izmed sodnikov. „Ravno za to Vas hočemo k Bogu poslati, da boste se tam mogli zagovarjati!“ — Ko je španski kralj Filip IV. († 1645) izgubil Portugalsko, Kalabonijo in druge provincije, dal si je naslov „Filipa Velikega“. Vojvoda Medinski, ko je to slišal je rekel: „Naš kralj je kakor jama, če več se iz nje vzame tem večja je!“

Najsnažnejši vladar. Pred sto leti pridobila je Badenska Heidelberg od Bavarske, toda z ozirom na Bavarsko se ta stoletnica najbrže ne bode slovesno praznovala. Vitelbaška vladarska rodovina izgube Heidelberga dolgo ni mogla preboleti in je storila vse mogoče korake si lepo heidelberško deželico zopet pridobiti. Zlasti so bavarski kralji mnogo darovali Mannheimu in Heidelbergu, da bi se tako ohranili njih simpatije. Takrat se je tudi rodila politiška šola. Kdo je najsnažnejši knez? Odgovor na to: Bavarski, ker so hoče v badenskih vodah kopati.

Boj v medvedji kletki. V kletki za medvede v gradu nadvojvode prestolonaslednika se je te dni vršil znamenit boj. Velikega medveda spustili so v kletko, kjer je bilo pet medvedk; ki so takoj skočile nanj. Pričel se je boj med medvedkinjami in medvedom, ki je trajal pol drugo uro. Medved je premagal medvedkinje in je med bojem največji medvedinji pregriznil grlo in jo tako usmrtil.

Dohodki. Delo dandanes nima svoje cene. Špekulacija se izplačuje, trud delavne roke pa ne dobiva zaslužene nagrade. Tega nas uče tudi številke osebno dohodninskega davka v Avstriji. Leta 1901. je bilo v Avstriji obvezanih do tega davka 837.414 oseb (l. 1900 samo 800.357 oseb). Vsota plačanega davka je znašala lani 51.7 milijonov kron (proti 49 milijonom l. 1900). Od te vsote je plačal sam Dunaj čez 40%, namreč 20.8 milijona K. Skupne osebne dohodke vseh davkoplachevalcev so cenili na 3.100 milijonov kron. Zanimivo je za nas, kako so se ti dohodki razdelili na posamezne stanove. Na poljedelce pride le 9% te vsote, namreč 253 milijonov dohodkov. Hišni posestniki avstrijski imajo 331 milijonov K dohodkov, samostojni podjetniki 878 mil., rentirji 483 milijonov kron. Primerjajmo bornih 9% mučenega kmeta s 483 milijoni rentirjev! Oni, ki ne delajo prav čisto nič, ki jim niti misliti več ni treba — ti imajo skoro še enkrat toliko dohodka, kakor kmet, ki dela in dela v potu svojega obraza! To je strašna slika socialnega naroda. Značilno za našo državo je pa to, da največja svota dohodkov odpada na — službene plače, namreč celih 1.128 milijonov. Drugih dohodkov je še 41 milijonov. Če pomislimo, da slednjič vendar vsa družba sloni na kmetu, potem vidimo, da je moderna državna stavba z velikansko težo zgoraj postavljena na šibek in slaboten temelj.

Mornar — kralj Kanibalov. Oblasti v Washington-u, kakor poroča pariški list „Petit Journal“ iz New Yorka, z zadevo, ki je še zanimivejša, kot Humbertovih. Pred 20 leti se je razbila ameriška ladja „Belvedere“ pri otoku Yav, ki je najvzhodnejši otok karolinske skupine, in na katerem še bivajo ljudožrci. Samo en mož se je rešil, mornar O' Keefe. Ko je prišel na otok, so mislili prebivalci, da je kako višje bitje, in izkazovali so mu najvišjo čast, ki so jo vedeli, zlasti, ker je O' Keefe delal za nje prave čudeže z orodjem, ki ga je rešil iz ladije, z raznim orožjem in umetnimi pripravami. V nekem boju s sovražnim rododrom je pripomogel domačinom do zmage s puškami. Zato si ga je izbral kanibalski kralj za prvega ministra in mu je dal svojo hčer za ženo. Po smrti kraljevi je zasedel prestol O' Keefe in je ustanovil kupčijo z otokom Manila in Hongkong. Pridobil je velikansko premoženje in je pošiljal svoji pravi

ženi v Ameriko pogostokrat denarja. Ta je slišala pred nedavnim časom, da je njen mož kralj na otoku Yav, utonil v onem viharju. Zdaj pa, ko je izvedela, da njen mož živi, je šla žena v Washington in naprosila ondotno oblast, naj skrbi, da dedščine 3 milijonov dolarjev ne bo dobila sedanja kanibalska žena njenega moža, ampak ona. Amerika bi skoraj gotovo poslala na otok Yav majhno ekspedicijo in stvar poravnala, da nima toliko opraviti na Filipinih, in da niso karolinski otoki v nemški posesti.

Ni treba vedno možganov. Klub pisateljev in književnikov je nedavno priredil v Londonu slavnostni obed. Med obedom je pripovedoval Sir Artur Conom Doyle sledečo anekdoto: Neki angleški častnik je dobil v boju na glavo precejšnjo rano. Med operacijo so mu odstranili zdravniki nekoliko ranjenih možganov. Ko je častnik ozdravil, srečal je nekega dne svojega zdravnika. Ta ga vpraša, če-li ve, da mu manjka košček možganov in da se sedaj ti možgani nahajajo v laboratoriju v steklenici s špiritom. Ta novica ni častnika prav nič dirnila, ampak čisto prostodušno je odvrnil: „Nič zato! Saj sem sedaj stalno nameščen v vojnem ministerstvu.“

Monakovsko mesto pivopivcev nazaduje. Kakor poročajo statistična izvestja mesta Monakovo je padel konsum piva od leta 1900 do 1901 za 15 litrov na osebo. Kljub temu pa pride še vedno na osebo 341 litrov, na vsakega prebivalca torej 1 liter piva na dan. Tudi se je v l. 1901 zvarilo v Monakovem le 3,305.126 hl in je bilo za 70.000 hl manj zvarjenega, kakor v letu 1900, ko se je v Monakovem zvarilo 3,374.694 hl.

Zviti minister. V Parizu se je vršil te dni ministerski svet. Komaj se je neki minister po svetu pokazal na ulici, obstopila sta ga hitro dva časnikarja in s pravo časnikarsko predrznostjo vprašala: „Se je li v ministerskem svetu kaj sklenilo o predsednikovem popotovanju v Rusijo“. Minister je bil radi tega odločnega pravega časnikarskega napada nekoliko presenečen, toda hitro se je ojačil in je časnikarja s skrivnostnim smehljamem vprašal: „Znata li molčati, gospoda?“ „Da, da“, hitela sta časnikarja zatrjevati. „No, jaz tudi!“ odgovoril je minister prijazno, se časnikarjema v slovo uljudno odkril, vstopil v ekvipažo in se odpeljal. Časnikarja sta v prvem trenutku z odprtimi ustmi zijala za kočijo, toda hitro se, kakor se mora v vsaki situaciji časnikar, zavedla in se po tramvaju odpeljala vsak v svoje uredništvo in se nad ministrom maščevala s tem, da sta, kar je po časnikarski morali popolnoma prav, priobčila takoj doživelo epizodo z — ministrom.

Tatvina v petrograjski katedrali. Iz dotičnega brzojavnega poročila so že izvedeli čitatelji o ulomu v petrograjsko Izakovo katedralo. Tatovi so odnesli krono, posejano s 78 malimi briljanti in vredno 50.000 rubljev. Radi te tatvine je petrograjska policija stopila v zvezo z berlinsko policijo, ker je opravičeno domnevanje, da tatovi niso svojega plena v Rusiji sami postavili na trg, marveč da bodo skušali v Berlinu napraviti kupčijo. Berlinska policija je že potom listov obvestila berlinske juvelirje in jih svarila pred kupovanjem briljantov.

Tatovi — peveci. Francoski listi poročajo o novi tatinski metodi na železnicah. Neki gospod po zunanosti fin in eleganten je jel peti v železničnem vozu narodno pesem in na prošnjo svojega tovariša pozneje operno arijo. Popotniki sosednih oddelkov so se zbrali krog njega, da bi ga poslušali med tem je pa neki poštenjakovič, dogovorjen z pevcem odpiral in preiskoval kovčke in zavoje. Morda je ta vest resnična! A tak nov lopovsk sistem ni nič manj pogumen tatovom samim kakor sopotnikom, ker pustivši na strani možnost, da ostanejo potniki začuvši petje mirno na svojih prostorih, se tudi lahko pripeti, da kak sopotnik, nezadovoljen s tako intervencionalno glasbo, pograbi kovček in ga navdušenemu pevcu vrže v glavo.

Koliko žensk se ne omoži? Statistik Julij Rainer podaja zelo zanimivo statistiko o tem, koliko odstotkov žensk se ne omoži. Po oni statistiki ostane neomoženih v Nemčiji 11 odstotkov, v Avstriji 16, na Francoskem 13, na

Angleškem 14 v Belgiji 16 in v Švici 18. Učelnjak pristavlja k tem podatkom pripombe, zakaj je v Belgiji in Švici število žensk primeroma večje kakor v drugih deželah in pravi, da si ženske v Belgiji in Švici lažje priskrbe neodvisno pozicijo kakor drugod in potem ne računajo toliko na možitev kakor n. pr. v Nemčiji. To umovanje ima nekaj zase. Pa če se ne ozira le na ženske, ki imajo menda povsod jednako nestrpnost za možitev in se ozira tudi na moške, potem se lahko sklepa, da je želja oženiti se v Nemčiji mnogo večja kakor v Belgiji in Švici, ali — Bog zna pravi razlog! — morda so švicarske in belgijske oči manj zanimive, kakor nemške in francoske, ali so pa tudi morda nemške in francoske ženske bolj zvite da ujamajo več mož v svoje mreže?

Dežela brez kač in miš. Irlandija je v mnogih ozirih svojega obraza dežela. Ne samo po etnografičnih pogojih in socialnem redu svojih prebivalcev, nego tudi po svoji favni se Irlandija azlikuje od vseh drugih dežel Evrope. Na Irskem je namreč popolnoma nepoznan škodljivca poljedelcem in vrtnarjem, to je krtica in poljska miš. Toda še čudneje je pa dejstvo, da se na „zelenem otoku“ kakor Irci sami radi imenujejo svojo deželo, ne nahaja nobene vrste kač, in sploh jako neznatna množina amfibij. Začetek take prednosti prenašajo Irci k starodavnim časom. Narodno pripovedanje namreč pripisuje to ugodnost svetemu Patriku, kateri je na vsem zelenem otoku do cela uničil vse škodljive živali.

GLASNIK.

Nov delavni red za avstrijske tobačne tovarne.

V najkrajšem času izdalo bode finančno ministerstvo odlok, s katerim bode upeljalo nov delavni red za avstrijske tobačne tovarne in ki stopi v veljavo že s 1. aprilom t. l. S tem delavskim redom pokazalo je finančno ministerstvo, da ima smisel za moderno socialno politiko. Gotovo je, da ne moremo priobčiti ves nov delavski red. Opozarjamo le na to, da je novi delavski red sestavljen po modernih in po v Avstriji še neobičajnih zahtevah socialnih politikov. Novi delavski red obsega določbe o delavnem času, o odškodnini neizogibnih prekoračenj normalnega delavnega časa in o skrčenju neizogibnega dela ob nedeljah; določila o razmerju nadzorovalnega osebja in uradništva napram delavcem, določila o podelitvi dopustov, o redni plači za čas vojaške službe uslužbencev tobačnih tovarn, o nastavljenju delavstva in o uvrščenju istega kot stalni delavci z uradniškim značajem. Pohvalno nam je omeniti določb o razmerju delavstva s tovarniškim vodstvom, ki je urejeno na podlagi zaupnih mož. Ako ima tovarniško delavstvo ali pa posamezni oddelki želje pritožbe ali zahteve na tovarniško vodstvo, so delavci opravičeni izvoliti s svoje srede deputacijo, ki naj obstoji s šestih članov, ki ima pravico pri sporih sklepati z vodstvom pravokrepno.

Posebne važnosti so tudi določila novega delavnega reda o kazenskem ali disciplinarnem postopanju. Težki službeni prestopki kaznovali se bodo disciplinarnim potom z začasnim odpustom iz službe do 18 delavnih dnij, pri tem pa kazenska doba na teden ne sme znašati več kakor 4 po poldni in z odpustom. Obedva načina kazenskega postopanja se smeta pa še le izvršiti po rednem disciplinarnem postopanju, ki bode nastalo iz predpreiskave in konečne ustmene razprave. V predpreiskavi zasliši preiskovalni komisar obdolženca, ki ima pravico zahtevati, da naj se zaslišijo tudi njegove priče. Na podlagi izpovedi pri predpreiskavi se kazensko (disciplinarno) postopanje lahko ustavi ali pa se odloči konečna ustmena razprava. Kot sodniki so odločeni: predstojnik tovarne, eden tovarniški uradnik, eden delovodja in dva zastopnika skupnega delavstva. Sodnijski mandat smejo pa izvrševati le one osebe, ki jih v razpravi nahajajoča zadeva nič ne tiče. Razprava se prične s tem, da preiskovalni komisar obrazloži dejanski

položaj na podlagi v predpreiskavi konštariranih dejstev, zatem se ustmeno zasliši zatoženec, priče in izvedenci; konečno besedo ima zatoženec. Disciplinarni odbor odloči o krivdi ali nekrivdi obtoženca in o kazni. Delavska zastopnika prva glasujeta, potem sledi delovodja in uradnik. Voditelj glasuje le takrat, če je na obeh straneh enako število glasov. O razpravi se morajo voditi zapisniki in se mora izdati primerna rzsodba, v kateri se morajo navesti tudi razlogi rzsodbe. Proti rzsodbi dovoljen je utok na generalno direkcijo.

Nov delavni red za avstrijske tobačne tobačne tovarne je brezdvojbeno velike važnosti tudi za drugo delavstvo. Socialnopolitiški napredek v eni industriji brez dvojbe upliva tudi na delovrše ostalih industrij. Delavstvo v tobačnih tovarnah je lahko zadovoljno z novim delavskim redom, ki se bode vpeljal s 1. aprilom. Še tako lepa in dobra postava pa ne velja prav čisto nič, ako se ne izpolnuje. V Avstriji imamo veliko lepih in imenitnih postav, ki se tičejo delavskega varstva in zavarovanja, toda žal, da se ne izpolnujejo povsod. Vzrok je ponajveč osobito pri nas med Slovenci dejstvo, da se delavstvo samo premalo briga za postave, ki se tičejo njega samega, deloma pa tudi nimamo poljudno pisanih razlag tozadevnih postav. Skušnja nas uči, da se delavstvo splošno veliko, veliko premalo briga za njega samega se tičeče stvari.

Delavstvo ljubljanske tobačne tovarne smemo s popolno pravico prištevati med najbolj zavedno, zlasti tudi s posebnim ozirom na skupen vzajemni duh, ki prevladuje to delavstvo ne glede na spol. Dokaz temu je vrlo njihovo brezstrankarsko strokovno društvo z nedolžnim imenom podporno društvo delavcev in delavk v ljubljanski tobačni tvornici, ki je po številu svojih članov brez dvojbe najmočnejše društvo na slovanskem jugu. Zasledujemo delovanje tega društva od početka in reči moramo odkrito: društvo v polni meri izpolnuje svoj namen. Nimamo nikak namen usiljevati komu naše mnenje ali komu svetovati kaj, toda prav zelo bi želeli, naj bi ravno podporno društvo delavcev in delavk v ljubljanski tobačni tvornici skrbelo za to, da pridejo določila novega delavnega reda delavstvu v meso in kri in da se bodo zlasti njegova človekoljubna določila v obče vanju predpostavljenih z delavci izvrševala, ker, recimo kar hočemo, dejstvo je in ostane, da je po nekaterih oddelkih tudi v naši ljubljanski tvornici nepotrebni šikanarij več ko, preveč in ravno take malenkostne samo ob sebi neumne sekature in nepotrebne priliznjeno hinavske tožbe sodelavcev pri višjih preprečiti hoče novi zakon, ki jemlje tudi uradništvu samemu kot takemu skoro vsako, vsaj večjo dosedaj običajno absolutno disciplinarno oblast. Je popolnoma prav tako. Če se nahaja na zatožni klopi delavec ali delavka, bodi med sodniki tudi delavec, ki bode gotovo bolj objektivno sodil nego še tako pravičen uradnik, ki ima nehote in sam ne vé zakaj birokratiško kri v sebi in tudi presoja vse s svojimi birokratiškimi očali.

§ 3. pravil podpornega društva delavske ljubljanske tobačne tovarne določa, naj društvo prireja društvene shode in goji stanovsko zavest in vzajemnost. Ravno nov delavni red daje društvu lepo priliko izvrševati tudi svoj vzgojevalni namen poleg strokovno podpornega. Naj bi društvo priredilo poučni tečaj (po § 2. zborovalnega zakona) in naj bi se skrbelo, da ta tečaj iz vsakega oddelka obiskuje nekaj delavcev ali delavk. Namen poučnemu tečaju bi bil jako praktiški: vzgojiti zavedno in delavstva tičeče se postave poznajoče delavstvo. Kar se bodo udeleženci naučili pri tem tečaju, bodo pri znanem vzajemnem obče vanju delavstva med seboj tudi povedali delavstvu, ki se bodi že iz kakoršnjakoli vzroka ne more udeleževati poučnih tečajev.

Prav radi priznavamo, da je proučevanje postav precej dolgočasno, toda tudi delo samo ni najprijetnejše in vendar se dela, da se preživi in kaj prihrani. Ravno tako potrebno je pa tudi, da delavstvo pozna njega tičeče se predpise. Čim bolj je delavstvo izobraženo, tem več veljave ima tudi napram občinstvu, pred vsem pa tudi napram predstojnikom in gospodarjem, ki

rešpektira izobraženega delavca, nevednega pa prezira.

Vrlo društvo, o katerem govorimo, spolnuje že sedaj, kakor smo povdarjali, svoj namen glede javnih prireditvev in shodov. Upajmo, da upelje tudi poučne tečaje. Še bolj kakor v ljubljanski tobačni tovarni pa potrebuje delavstvo pouka še drugod po drugih naših delavskih društvih. Odločno na delo s poukom delavstva!

Delavske drobtine.

Somišljeniki v Ljubljani, pozor! „Slov. krščansko-socijalna zveza“ slavi četrtoletni spomin, kar je trojna krona ovenčala Leona XIII. v nedeljo one 8. sušca 1903. Vspored: Ob 1/29. uri zjutraj se zbero moški v veliki dvorani „Katoliškega Doma“, odkoder odkoramo z godbo in zastavo na čelu v nunsko cerkev. Ob 9. uri v nunski cerkvi božja služba s pridigo. Ob 10. uri slovesno zborovanje v veliki dvorani „Katoliškega doma“. 1. Papeževa himna. Pesem. 2. Živa podoba: Sv. očeta slave delavski stanovi. 3. Luč na nebu. Deklamacija. 4. Govori: a) Leon XIII. in Slovani. b) Katoliška cerkev za Leonove vlade. c) Vera in delo. d) Leon XIII. in delavska organizacija. e) Leon XIII. in delavsko varstvo. f) Leon XIII. in socijalno delo. g) Papeštvo in socijalno vprašanje. h) Sklepna beseda. 5. Naša pesem. — Somišljeniki, vabimo Vas, da se udeležite v velikem številu. Odbor.

Iz križev pri Tržiču! Naše „Katoliško izobraževalno društvo“ priredi slavnost 25 letnico papeževanja Leona XIII. v nedeljo dne 8. marca po tem vspredu: Ob 10 se udeleži slovesne sv. maše s svojo zastavo, pred sv. mašo se bode blagoslovil novi trak; pri sv. maši pel bo društveni zbor. Popoldne se udeleži ravno tako popoldanske službe božje, potem pa se vrši slavnost v društvenih prostorih s tem vspredu: 1. Pozdrav. Poje društveni zbor. 2. Slavnostni govor. 3. Deklamacija. 4. „Zonikarjeva“. Poje društveni zbor. 6. Tombola. Vse ude in prijatelje našega društva k obilni udeležbi uljudno vabi odbor.

Ven s splošno volivno pravico! Zahtevajmo to tudi v Ljubljani od občinskega sveta!

Delavci, spregovorite odločno besedo po pravicah, ki vam jih daje ustava!

Pozor! Pozor!

V torek, dne 10. marca
bo v veliki dvorani „Katoliškega Doma“
ob 1/28. uri zvečer

zanimivo javno predavanje.

Prihitite k predavanju v obilnem številu!
Odbor „Slovenske kršč. soc. zveze.“

Blag. gosp.
Gabrijel Piccoli

lekar
dvorni založnik Nj. svet. papeža
Leona XIII.

v Ljubljani.

Potrjujem prejem steklenic Vaše tinkture za želodec, katero morem najtopleje vsakomur priporočati, kajti rabim jo že od leta 1878. in zmiraj mi je kot izbornu učinkujoče zdravilo služila pri želodčnih in črevesnih boleznih.

KRMIN, dne 13. maja 1897.

Miroslav Leitner
c. kr. davčni blagajnik

Z uporabo Vaše izborne tinkture za želodec sem rešen skoro dve leti trajajoče želodčne bolezni ter sem popolnoma ozdravel, kar z lahko vestjo potrjujem in to tinkturo za želodec le priporočam vsem, ki trpe na želodčni bolezni.

Strasoldo (Primorsko), 6. marca 1898.

IV. 40 10-7 **Karel grof Strasoldo.**

Vzajemno podporno društvo

v Ljubljani

registrovana zadruga z omejenim poroštvom
Kongresni trg št. 19

sprejema vsak delavnik od 9.—12. ure dopoldan
hranilne vloge ter jih obrestuje

4³/₄ %

to je: daje za 200 K 9 K 50 h na leto,
Rentni davek plača hranilnica sama.

Simon Pogačar l. r.

predsednik.

Andrej Zamej l. r., stolni dekan,
I. podpredsednik.

Dr. V. Gregorič l. r.
II. podpredsednik.

Rajko Samsa l. r.
ravnatelj

3 10-5

Pristno čebelno-voščene sveče

4 47-5

prodaja

Janko Šink, svečar v Kranju

kg po 5 K, poštine prosto.

**Spominjajte se
ljudskega sklada!**

Vsaki gospodinji

je čestitati, ki glede na zdravje, prihranek in dobri okus uporablja Kathreiner-Kneippovo sladno kavo.

Vljudna prošnja: Pri kupovanju ne zahtevajte samo »sladne kave«, ampak izrečno vselej — Kathreinerjevo — Kneippovo sladno kavo in odjemajte jo le v izvirnih zavojih, kakršnega kaže ta podoba.

